

Polstokspringen

Citation for published version (APA):

Duyster, H. C. (1975). *Polstokspringen*. Technische Hogeschool Eindhoven.

Document status and date:

Gepubliceerd: 01/01/1975

Document Version:

Uitgevers PDF, ook bekend als Version of Record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.tue.nl/taverne

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

openaccess@tue.nl

providing details and we will investigate your claim.

POLSSTOKSPRINGEN

PROF. DR. IR. H. C. DUYSER

POLSSTOKSPRINGEN

AFSCHEIDSCOLLEGE, GEGEVEN OP 14 FEBRUARI 1975
AAN DE TECHNISCHE HOGESCHOOL TE EINDHOVEN

DOOR

PROF. DR. IR. H. C. DUYSTER

Dames en Heren,

Het is traditie dat een hoogleraar bij zijn ambtsaanvaarding een intree-rede houdt en bij het neerleggen van zijn ambt een afscheidscollege. Een traditie heeft waarde zolang zij nog als zinvol ervaren wordt. Die waarde vloeit voort uit onze samenleving die niet alleen van deze tijd is maar ook een verleden en een toekomst kent. Heeft een in andere tijden gevormde traditie haar zin verloren, dan zal zij - al of niet na een tijd van voort-vegeteren - afsterven. Wordt een traditie die nog wèl zinnige inhoud heeft, niet voortgezet, dan wordt daarmee de continuïteit die in ontwikkeling besloten ligt, miskend. Heel duidelijk zegt onze taal dat dan de traditie 'verbroken' wordt. Ik ben overtuigd van de realiteit en van de waarde van ontwikkeling en wil daarom ongaarne een traditie verbreken.

Maar is deze traditie heden nog zinvol?

De intree-rede geeft de zojuist benoemde hoogleraar de mogelijkheid de Hogeschoolgemeenschap en allen die daarin belangstellen, kennis te laten nemen van zijn persoonlijkheid, opvattingen en aspiraties.

Het afscheidscollege geeft de uittredende hoogleraar de gelegenheid zijn opgedane ervaring, die mogelijk anderen ten nutte kan komen, onder woorden te brengen en plaats, belang en ontwikkeling van het vakgebied dat hij heeft verzorgd, ten overstaan van de Hogeschoolgemeenschap aan een kritische beschouwing te onderwerpen.

Ik ben van mening dat zowel het een als het ander nog steeds zinvol is. Ofschoon ik minder dan acht jaar en dan nog slechts als buitengewoon hoogleraar, aan deze Hogeschool verbonden was, wil ik van de mij heden geboden gelegenheid gebruik maken om voor Uw front een schouw te houden over het gebied waaraan ik ingevolge een wijziging van de mij oorspronkelijk gegeven opdracht de laatste vier jaren mijn aandacht heb mogen geven.

Dit gebied, dat met de niet gelukkig gekozen naam 'Uitvoeringstechniek' wordt aangeduid, is in het programma van de Afdeling der Bouwkunde opgenomen op grond van een rapport dat door haar eerste drie hoogleraren op 23 mei 1967 aan Rector en Assessoren werd

uitgebracht en door dit College werd aanvaard. Dit rapport stelde op richtlijnen gegeven door de Minister van Onderwijs en Wetenschappen, op de aanbevelingen van de Commissie van Voorbereiding en een desbetreffende motie van onze Senaat. In dit rapport vindt men 'Uitvoeringstechniek' omschreven als 'de realisatie van bouwwerken, planning en organisatie'.

Niet alleen in ons land maar ook in de ons omringende landen was in voorgaande jaren de opleiding tot bouwkundig ingenieur hoofdzakelijk gericht op de hoedanigheden die een eenmaal gereedgekomen bouwwerk zou behoren te hebben. Ditmaal werd, veel sterker dan voorheen, ook de aandacht gevraagd voor hetgeen nodig is om een bouwwerk tot stand te brengen. Naast de objectgerichte wetenschap werd nu dus ook de procesgerichte wetenschap naar voren gebracht. Dat dit geen incidentele toevalligheid is blijkt onder meer uit het feit dat in andere landen ongeveer te zelfde tijd in het universitair bouwkundig onderwijs eveneens procesgerichte wetenschap werd opgenomen. In verschillende buiten de bouwkunde gelegen vakgebieden was men er trouwens heel wat eerder reeds toe overgegaan aandacht te wijden aan procesgerichte wetenschap. Dit is ook aan deze Technische Hogeschool het geval; de Afdeling der Bedrijfskunde is hierop zelfs geheel gericht.

Aan de op het bouwproces gerichte wetenschap ligt de vraag ten grondslag 'hoe kunnen welke organisaties onder welke vormen van samenwerking met welke methoden met welke hulpmiddelen de door onze samenleving gewenste bouwwerken tot stand brengen?'

Gaat men na hoe het proces voor welk bouwwerk dan ook, verloopt, dan kan men hierin verschillende fasen onderscheiden.

In de eerste fase wordt een behoefte onderkend die alleen voldaan kan worden wanneer daartoe een bouwwerk opgericht wordt. Zo kan uit de behoefte zieke mensen een goed geachte behandeling te geven, volgen dat daartoe een ziekenhuis noodzakelijk is. Na onderzoek of vervulling van de behoefte mogelijk is (met voorbijgaan van onze eigen taal spreekt men van feasibility-study), valt dan het, soms nog voorlopig, besluit inderdaad tot handelen over te gaan. In deze eerste fase wordt de wens naar het bezitten van het gebouw, dus van het object, gevolgd door het initiatief tot het in gang zetten van het proces. Van meet af aan zijn de gedachten dus zowel gericht op wát men tot

stand wil brengen, dus object-gericht, als op het h $\ddot{o}$ e dit moet gebeuren, dus proces-gericht.

Nadat in de eerste fase maatregelen zijn getroffen waardoor het proces op gang kan komen en ordelijk kan verlopen, concentreren de gedachten zich in de volgende fase op het object dat in ontwerp zijn vorm gaat krijgen. Doch ook in deze fase is de ontwikkeling van het proces van het hoogste belang.

Een ontwerp komt nu eenmaal niet tot stand in het brein van een enkeling die het geïsoleerd van de hem omringende wereld uitdenkt en het op papier zet of op andere wijze uitbeeldt. Het vraagt geordende samenwerking tussen verschillende personen en instanties die daarbij het groeiend ontwerp, en daarmee het object, voortdurend moeten toetsen aan daaraan gestelde eisen en wensen. Maar ook het proces dat in deze fase voortgaat, moet aan eisen en wensen voldoen, onder meer aan tijd- en kostenlimieten. Daar verschillende deelnemers bovendien bij het ontwerp van andere gebouwen betrokken zijn dan wel een eigen buiten de bouw gelegen activiteit hebben, moet men in het proces onderscheid maken tussen op één specifiek project gerichte aspecten en aspecten welke op de deelnemende bedrijven zijn gericht. In de nu volgende derde fase wordt het gebouw gerealiseerd, of zoals wij gewoonlijk zeggen 'uitgevoerd'. Door deze benaming denkt men soms ten onrechte dat uitvoeringstechniek alleen op deze fase betrekking heeft. Het proces met zowel zijn project- als zijn bedrijfsgerichte aspecten staat in deze fase wel voorop. Daarin vragen technische en vervaardigingsproblemen bovendien speciale aandacht.

Het hier in drie fasen opgedeeld bouwproces voltrekt zich onder omstandigheden en voorwaarden welke ten dele niet aan een bepaald project gebonden zijn. Zulke voorwaarden van algemene aard, onder meer vastgelegd in wettelijke bepalingen, verordeningen, reglementen en afspraken, moeten dan ook in de studie worden betrokken.

Het gebied dat door Uitvoeringstechniek moet worden bestreken, is dus zeer uitgebreid. Het zou onjuist zijn te trachten dit geheel door één staf te doen verzorgen, vooral omdat de hulp ingeroepen kan worden van andere afdelingen van deze Hogeschool. Met name hebben wij ons gewend tot de Afdeling der Bedrijfskunde, de Onderafdeling der Wijsbegeerte en Maatschappijwetenschappen en sedert kort ook tot de Afdeling der Werktuigbouwkunde. Overal waar wij aanklopten vonden wij te allen tijde gehoor.

Voorts verzochten wij verschillende personen als gastdocent op te willen treden. Zonder uitzondering gaven deze gevolg aan ons verzoek. Tenslotte hebben wij gemeend een beroep te moeten doen op hulp van de bouwwereld. In wezen is dit allerminst iets nieuws; bij allerhande opleidingen wordt een beroep gedaan op medewerking van instanties die buiten het betrokken onderwijsinstituut zijn gelegen. Ook aan deze Technische Hogeschool wordt dit gedaan. De door ons ingestelde praktijkstudie, waarvoor deze hulp in het bijzonder wordt ingeroepen, is trouwens gespiegeld aan de overeenkomstige studie die door de Afdeling der Bedrijfskunde reeds eerder was ingevoerd. Op de samenwerking met de bouwwereld wil ik in dit college nader ingaan. Te dien einde moet ik U echter eerst vertellen wat de praktijkstudie inhoudt.

De benaming 'praktijkstudie' beduidt dat het een studie betreft die in de praktijk wordt verricht. Het te bestuderen onderwerp wordt door de student gekozen en, na bespreking met onze staf, omschreven en afgebakend. Studenten die niet zelfstandig tot een keuze kunnen komen, worden daartoe door onze staf bijgestaan. In zo'n geval zal meestal of een onderwerp worden genomen dat aansluit op een studie die door andere studenten voordien werd verricht of een onderwerp waarvoor vanuit de praktijk belangstelling is getoond. Wij raden steeds aan de studie gezamenlijk met nog een of twee andere studenten te doen, zo mogelijk met studenten die een andersgerichte opleiding genieten. Hierdoor kunnen uiteenlopende facetten van het gestelde probleem goed belicht worden, maar belangrijker is dat de onderlinge confrontatie van de verschillende denkwijzen die karakteristiek zijn voor de diverse vakrichtingen, zeer verruimend werkt.

De onderwerpen die tot heden werden gekozen kunnen als volgt gegroepeerd worden:

'De beheersing van het proces in een enkele of in alle fasen';

'De mogelijkheden en de gevolgen van uiteenlopende relaties tussen de deelnemers in het bouwproces';

'Technische en vervaardigingsproblemen';

'Mogelijkheden en moeilijkheden van het open bouwsysteem'.

In verschillende studies werd aandacht gegeven aan de werkende mens in zijn relatie tot zijn medewerkers en tot zijn arbeid. Terecht, want

voor onze samenleving is niet alleen het spelresultaat van belang maar ook de wijze waarop het spel gespeeld wordt. Daarbij dient men niet te vergeten dat een aanzienlijk deel van onze beroepsbevolking in de bouw werkzaam is. Daarvan maken degenen die op de bouwplaats werken een groot deel uit. Juist deze laatste groep heeft een duidelijk eigen karakter. Bovendien kan men vaststellen dat binnen deze groep in de regel met plezier wordt gewerkt. Een zekere mate van vrijheid, mogelijkheden voor eigen initiatief en het medewerken om iets zichtbaars tot stand te brengen, worden blijkbaar door vrij velen gewaardeerd.

Erkent men deze waarde dan ligt het ook voor de hand na te gaan hoe de gewoonlijk traditioneel genoemde bouw op dusdanige wijze zou kunnen evolueren dat de positief gewaardeerde facetten van het werken op de bouwplaats in wezen bewaard blijven, zo mogelijk nog worden versterkt, terwijl het bouwen toch economisch blijft en een goede kwaliteit wordt bereikt. Daarom verwacht ik dat studenten ook studies zullen gaan wijden aan de veranderingen die in de traditionele bouw plaatsvinden en die mijns inziens pas het begin zijn van ingrijpende wijzigingen met positieve consequenties voor de in deze bouw werkzame mens.

Ik doel hierbij op de mogelijkheden die geopend worden door de ontwikkelingen in de communicatiemiddelen, in de informatieverwerking, in het snel beschikbaar kunnen stellen van informatieve gegevens en het zichtbaar maken van de gevolgen van hierin aangebrachte wijzigingen ook indien tussen deze gegevens een complexe afhankelijkheid bestaat.

Vele beslissingen zullen daardoor op de bouwplaats genomen kunnen worden hetgeen de doelmatigheid en slagvaardigheid ten goede zal komen en tevens de zelfstandigheid van de daar werkende mensen zal versterken. Terwijl het karakter van het werken op de bouwplaats behouden kan blijven, zal onder een gewijzigde organisatie de inhoud van het werk nog kunnen winnen aan volwaardigheid.

De praktijkstudie heeft dus een duidelijk spuurwerk-karakter: na een probleemstelling volgt een onderzoek, waarbij het probleem nog nader gedefinieerd of aangepast kan worden, vervolgens een analyse om daarop zo mogelijk tot een voordien niet bekende beantwoording van het probleem te komen. Het is eigen aan spuurwerk dat lang niet altijd een bevredigend antwoord wordt gevonden, zeker niet wanneer dit, zoals hier, binnen een gestelde tijd gegeven zou moeten worden.

Hoofdzaak is dat de student aantoonbaar bij machte te zijn een dergelijke studie te verrichten en na de gestelde tijd althans tot een voorlopige afronding te kunnen brengen.

Houdt de gemaakte studie beloften voor een interessant resultaat in, dan kunnen volgende studenten deze voortzetten.

Reeds vaker is opgemerkt en ik wil dit hier nogmaals onderstrepen, dat studenten in de doctoraalperiode vaak verrassend goed speurwerk kunnen doen. De reden is te vinden in het feit dat, terwijl zij zich reeds de eerst nodige kennis en ten dele de benodigde wijze van denken eigen hebben gemaakt, zij zowel zeer kritisch zijn als nog open staan voor niet gangbare ideeën. Daarbij kunnen zij terugvallen op de vele kennisbronnen die binnen de Technische Hogeschool of, al of niet door haar bemiddeling, ook daarbuiten gevonden worden. Zij zijn dan nog in de gelukkige positie dit zonder terughoudendheid te kunnen doen en vrijwel verzekerd te zijn van een welwillende ontvangst. Bovendien wordt hun bij de begeleiding door onze staf en vanuit de praktijk voortdurend een spiegel ter bezinning voorgehouden.

Het is gebleken dat zo'n studie gericht op een zelfgekozen onderwerp met de mogelijkheid dat het gevonden resultaat voor de praktijk van waarde zal zijn, bijzonder animerend is. Door de actieve plaatsing in de praktijk doet de student daarbij kennis op waartoe hij na zijn afstuderen vaak veel moeilijker toegang heeft of waarvoor hij door allerhande oorzaken dan minder open staat.

Graag wil ik hier verklaren dat de instelling van deze praktijkstudie vooral te danken is aan de wensen en de medewerking van een aantal inmiddels afgestudeerde studenten.

Bij voorkeur zoekt de student zelf in de bouwwereld een organisatie waarbinnen de studie gedaan kan worden. Het zelf contact zoeken en zelf uiteenzetten wat precies de reden is van de keuze van het onderwerp en op welke wijze dit bestudeerd zal worden, draagt reeds aan zijn vorming bij.

Gezien de breedte van het gebied dat bestreken wordt, komen zeer uiteenlopende organisaties in aanmerking om 'gastheer' te zijn, bijvoorbeeld de vele organisaties die regelmatig dan wel incidenteel opdracht tot bouwen geven, voorts architecten- en ingenieursbureaus, organisatie-adviesbureaus, ontwikkelingsmaatschappijen, bouwbedrijven, aannemingsmaatschappijen, toeleveringsbedrijven enz.

Een als gastheer optredende organisatie moet aan verschillende eisen voldoen. Zo zal zij volop gelegenheid moeten kunnen geven tot het doen van de studie en daartoe ook bereid zijn. Ook zal zij er mee moeten instemmen dat een van haar personeelsleden die daarvoor capabel is en zo mogelijk een universitair niveau heeft, als coach zal fungeren. Zij zal ook moeten aanvaarden dat de student een grote mate van vrijheid behoudt en door haar niet of slechts in zéér beperkte mate met werkzaamheden kan worden belast. Natuurlijk mag zij verwachten dat de student op generlei wijze verstoring in en rond de organisatie teweeg brengt. Waar dit ongewild dreigt te gebeuren, zal het de taak van de coach zijn de student in het spoor te houden. De coach geeft vanuit de praktijk de student het vereiste tegenspel terwijl ons staflid dat de student begeleidt, toeziet dat de studie volgens de gestelde normen verloopt.

De vraag rijst natuurlijk waarom zo'n organisatie zich zoveel moeite wil getroosten en ook kosten wil maken. Allereerst kan men vaststellen dat vrijwel iedere organisatie bereid is gehoor te geven aan een beroep dat in het algemeen belang wordt gedaan. Maar men mag niet verwachten dat één enkele organisatie dan alle lasten wil dragen. Slechts bij hoge uitzondering zal zij bereid zijn op haar kosten zelf spuurwerk ten algemenen nutte uit te voeren. Doch wanneer dit door studenten gebeurt, zijn de daarmee gemoeide kosten en tijd duidelijk gelimiteerd en wordt op de tijd van haar personeel ook slechts een beperkt beslag gelegd. Het bij spuurwerk altijd te vrezen gevaar van uitlopen van tijd en kosten, is voor haar dan dus beslist niet aanwezig. Daarbij waardeert vrijwel iedere organisatie de geschapen mogelijkheid enerzijds zelf een oordeel te vormen over het niveau van de studenten in het algemeen en van de bij haar tijdelijk studerende in het bijzonder, anderzijds de studenten de gelegenheid te geven een, althans eerste, oordeel te vormen over het bij haar bestaande werkklimaat. Beiderzijds valt een reputatie op te bouwen of te verliezen. Maar het belang ligt toch vooral in het samenspel tussen de studenten, de coach en ons begeleidend staflid. Tegenover de suggesties en impulsen die de coach vanuit zijn praktijk aan de studenten zal geven, staan de verfrissende gedachten die de studenten zullen binnen brengen en de brede tevens recente kennis die door het staflid wordt aangedragen. Anders gezegd: de Hogeschool dringt binnen in de als gastheer fungerende organisatie die daartegenover in de opleiding van de Hogeschool binnendringt. Deze penetratie over en weer wordt nog bevorderd door de besprekingen over de vordering van de studie ten

dele bij de gastheer, ten dele op de Hogeschool te houden. Misschien zal een enkele organisatie afwijzend staan tegenover studenten die naar haar mening al te maatschappij-kritische opvattingen huldigen. Mijns inziens ten onrechte: het moet in onze samenleving mogelijk zijn met respect van elkaars opvattingen kennis te nemen waarna vooroordelen allicht zullen verdwijnen. Omgekeerd zullen misschien enkele sterk maatschappij-kritische studenten enige moeite hebben een studie te doen in een door hen veroordeelde praktijk-situatie. Maar in wezen is het een bewijs van zwakte geen kennis te willen nemen van hetgeen in de maatschappij omgaat. Wil men daarin verandering brengen dan zal men iedere gelegenheid te baat moeten nemen deze maatschappij, waarin trouwens zoveel in beweging is, te leren kennen.

Wellicht zal men vragen of het juist is dat ook binnen particuliere organisaties studenten met steun van de Technische Hogeschool spuurwerk verrichten. De kans bestaat immers dat dit slechts zo'n enkele organisatie ten goede komt. Ook wordt mogelijk een terrein betreden dat door bestaande instituten en bureaus wordt bestreken. Het bezwaar tegen het eerste en het gevaar voor het tweede worden mijns inziens beiden opgeheven indien het rapport van de gemaakte studie voor ieder toegankelijk gesteld wordt. Hiertoe zou in een geschikt medium het studieonderwerp met een zeer beknopte toelichting openbaar gemaakt moeten worden. Resultaten die van werkelijk belang geacht worden, zouden uitvoeriger omschreven kunnen worden. In de meeste gevallen zullen de resultaten van een enkele studie echter niet van dien aard zijn dat dit gerechtvaardigd is. Wel verwacht ik dat een aantal studies te zamen genomen de basis kunnen vormen voor een waardevolle publikatie die, zo mogelijk met medewerking van studenten, door de staf verzorgd zou moeten worden. Om te vermijden dat in een studierapport gegevens of omstandigheden bekend worden gemaakt die de als gastheer opgetreden organisatie niet openbaar gemaakt wil zien, wordt haar het rapport vóór de afronding voorgelegd. Het is gebleken dat aan de, overigens steeds spaarzame, verlangens van de gastheer voldaan kan worden zonder afbreuk aan het rapport te doen.

Dat door het toegankelijk maken van het rapport het gevaar in conflict te komen met de belangen van bestaande instituten en bureaus mijns inziens wordt opgeheven, vraagt misschien een toelichting. Wanneer een organisatie voor zichzelf werkelijk behoefte heeft aan

een onderzoek door derden of aan steun bij door haar verricht
spuurwerk en wanneer daarvoor een geschikt instituut of bureau
bestaat, dan zal zij zich daartoe wenden omdat dat de benodigde
deskundigheid bezit, een naam heeft te verliezen en omdat daarmee
een overeenkomst aangegaan kan worden. Zelden of nooit zal zij
bereid zijn de verkregen resultaten zonder tegenprestatie voor anderen
open te stellen. Aan geen van deze vereisten wordt door een praktijk-
studie van studenten voldaan. De goede verstandhouding tussen onze
staf en de hier bedoelde instituten en bureaus, die trouwens onder de
eersten waren om als gastheer te willen optreden, staat er borg voor
dat bij een zich eventueel toch nog voordoend twijfelgeval, een
conflict vermeden wordt.

Natuurlijk zijn aan de praktijkstudie nog een aantal problemen
verbonden die voornamelijk van tweede orde zijn, zoals de vast-
stelling van vergoedingen, het vastleggen van aansprakelijkheid en
de daarop betrekking hebbende verzekering enz. Ongetwijfeld zal
men er toe komen voor alles regels te stellen. Maar wie van plan is
over een sloot te springen moet geen tijd verspillen aan vaststellen
hoe nat, hoe koud en hoe vies het water wel is, want dan valt hij daar
stellig in of hij waagt nimmer de sprong. In zo'n geval kijk je alleen
naar de walkanten, naar wat je wilt bereiken, neemt een polsstok en
springt.

In de doctoraalperiode wordt natuurlijk meer dan alleen praktijkstudie
gedaan. Ook op andere wijzen moet daarin kennis worden opgedaan
die in de kandidaatsperiode, meestal terecht, niet kan worden ver-
kregen. Meestal vraagt de praktijkstudie trouwens ook aanvullende
kennis. Het betreft hier hoofdzakelijk het aanvullen van leemten die
ook door de student zelf gevoeld worden. In deze periode is heel
duidelijk sprake van rijping van inzicht en denkwijze en, omdat er
spuurwerk in het spel is, ook van ideeën. Nu vraagt rijping een bepaal-
de tijd die niet geforceerd kan worden zonder schade te berokkenen
aan de kwaliteit van het produkt. Dit betekent hier dat men dan
vervalt in 'vakken doen' inplaats van studeren en, erger nog, in het
vervangen van praktijkstudie door stage-lopen. De waarde van het
laatste is voor de student doorgaans minimaal, voor de gastheer
vrijwel steeds negatief. Van studieresultaten met spuurwerkarakter
die het algemeen belang zouden kunnen dienen, is dan in het geheel

geen sprake. Willen alle partijen waarde voor hun offer of inspanning verkrijgen, dan moet een kandidaatsperiode van behoorlijk gehalte gevolgd worden door een doctoraalperiode van zódanige duur dat de rijping hierin kan plaatshebben. In enkele gevallen zal dit binnen deze periode kunnen gebeuren, in sommige andere zal het iets langere tijd in beslag nemen. Deze rijping kan bezwaarlijk na het afstuderen in de praktijk tot stand komen omdat daarvoor dan de omstandigheden minder gunstig zijn. Zo is de toegang tot de kennisbronnen dan minder gemakkelijk, staat de afgestudeerde niet meer zo onbevangen tegenover zijn omgeving en wordt van hem een andersgerichte inzet gevraagd die weinig gelegenheid tot het opdoen van de bedoelde kennis open laat.

Wanneer op een goed gewogen duur van de doctoraalperiode beknibbeld wordt, komt de goede ontplooiing van de persoon in gevaar terwijl de open samenwerking tussen Hogeschool en bouwwereld met al haar positieve gevolgen, onmogelijk wordt.

Kort men een polsstok in omdat men het hout van de stok duur vindt, dan zal men ervaren slechts over smalle sloten te kunnen springen waarvoor zelfs geen polsstok meer nodig is. Laat men dan het hout vervangen door een goedkoper composietmateriaal en de stok de vereiste lengte doen behouden!

In de doctoraalperiode is de taak van de staf zwaar omdat naast de verzorging van het kennisaanbod en de begeleiding binnen de Hogeschool ook begeleiding op soms ver uiteen gelegen plaatsen buiten de Hogeschool gegeven moet worden. De nagestreefde openheid vergt van de staf een in alle opzichten grote beweeglijkheid, een voortdurend naar buiten treden en weer in de Hogeschoolkring terugkeren, kennis en wijsheid uitdragen en opdoen, contacten leggen, samenwerken met coaches, studie en speurwerk bevorderen maar wat speurwerk betreft, niet of nauwelijks zelf bedrijven. Dit alles vraagt een bepaalde instelling en inzet, want het is gemakkelijker en men is minder kwetsbaar wanneer men zich in een besloten kring opsluit. Maar de open taakopvatting is boeiend en dwingt alert te blijven. De staf moet dan echter niet belast worden met zaken die voor hem niet relevant zijn of waarvan het karakter niet bij hem past. In dit verband wil ik waarschuwen tegen het uitdenken van speurwerkonderwerpen om deze buiten de realiteit van de praktijk in een Hogeschoolbeslotenheid te willen onderzoeken. Wel vereist speurwerk de mogelijkheid zich liefst in een zo klein mogelijke groep of

zelfs als eenling terug te kunnen trekken, doch het moet zijn impulsen uit de praktijk krijgen en in of door de praktijk getoetst worden, wil het niet steriel worden en nutteloos blijven.

Natuurlijk is het gemakkelijker studenten collectief op één enkel onderwerp te richten, maar hoeveel bevredigender en rijker aan mogelijkheden is de open werkwijze waarin elke student een grote vrijheid heeft in de keuze van zijn onderwerp en bevorderd wordt dat zich voor de studie kleine groepen van gevarieerde vak-samenstelling vormen. Hoewel de begeleiding van vele kleine groepen heel wat zwaarder is dan het volgen van een enkele grote groep, moet niet vergeten worden dat bij de open werkwijze de taak van de staf verlicht wordt door de steun en samenwerking die vanuit de Hogeschool en vanuit de bouwwereld wordt verkregen. Maar nogmaals, dan geen onnodige of niet passende werkzaamheden.

Het beeld van de polsstok nogmaals opnemend, kan vastgesteld worden dat de polsstok als stok voor allerhande doeleinden dienstig gemaakt kan worden. Zo kan hij gebruikt worden voor ondersteuning, als stempel, als rekstok, als vlaggestok enz., maar door dit onjuist gebruik kan hij als polsstok waardeloos worden.

Uit mijn beschouwing over de open werkwijze zal U duidelijk zijn geworden dat deze samenwerking inhoudt met zowel de wereld van Hogeschool en Universiteit in binnen- en buitenland als met de daarbuiten gelegen bouwwereld. Deze beschouwing is alleen gegeven in relatie met de opleiding in de proceszijde van de bouwkunde. Over eventuele overeenkomstige mogelijkheden van een dergelijke werkwijze buiten dit beperkte gebied, mag ik vanaf deze plaats geen oordeel uitspreken.

Mij beperkend tot de in de proces-richting afstuderenden, wil ik bij deze, voor mij laatste gelegenheid een reeds vroeger uitgesproken wens herhalen.

Gaarne zou ik zien dat de afgestudeerden contact blijven houden met deze Hogeschool, dat zij daarbij naar voren brengen over welke vakgebieden, onderwerpen of ontwikkelingen ieder voor zich op de hoogte gehouden wil worden. Dat zij ook de aandacht vestigen op de lacunes die zij in de opleiding ervaren hebben en zij suggesties geven inzake onderwerpen die volgens hen aan de orde gesteld zouden

moeten worden. Daartegenover zullen zij dan geïnformeerd worden over de ontwikkelingen waarvoor zij belangstelling tonen en zullen zij naar voor hen interessante kennisbronnen worden verwezen.

Zou mijn wens vervuld worden, dan zouden hieruit consequenties voor de staf volgen. Deze zou genoodzaakt zijn een desbetreffende documentatie aan te leggen en bij te houden, zou vragen moeten doorspelen en ten dele ook zelf verzorgen, zou gerichte antwoorden moeten geven en, waar passend, contact tussen personen moeten leggen. Kortom een levendige uitwisseling die de opleiding van studenten ten goede zou komen, zou bijdragen tot het op peil houden van het wetenschappelijk niveau van afgestudeerden en de kennis van de staf zou verrijken. Een spel dat geheel in het karakter van de open werkwijze zou passen maar natuurlijk de taak van de staf zou verzwaren.

Een simpele berekening toont aan dat mijn wens een illusie zal blijven. Maakt men namelijk een schatting van het jaarlijks aantal afstudeerden, vervolgens een schatting van het aantal jaren gedurende welke ieder zich hoeveel malen tot de Hogeschool zal wenden, dan zal een sommatie van de produkten uitwijzen dat de staf deze supplementaire taak niet aan kan. En een braaf Nederlands spreekwoord zegt dat men niet verder mag springen dan de polsstok lang is.

Dames en Heren,

Zulk soort berekeningen moet U nooit maken: zij gaan nimmer op. In dit speciale geval zal bijvoorbeeld een aantal afgestudeerden als coach gaan optreden waardoor het contact al binnen het raam van het normale stafwerk verzekerd is. De staf zal ook een grote routine krijgen in de verwerking van vragen en suggesties en zal een netwerk van relaties opbouwen die haar behulpzaam zullen zijn. Ook zullen middelen worden aangewend met multi-gebruiksmogelijkheden, misschien van audio-visuele aard. Kortom, het simpele sommetje gaat niet op.

Ongetwijfeld heeft U hetzij in werkelijkheid, hetzij op film of televisie, kampioenwedstrijden in polsstokverspringen gezien. Dan heeft U kunnen constateren dat alleen zij voor het kampioenschap in aanmerking komen die in staat zijn bij de neergaande beweging juist verder te springen dan de polsstok lang is. Daarin ligt de uitdaging,

pas dan is de sprong de aandacht waard.

Ik blijf dan ook hopen dat mijn wens in vervulling zal gaan en een traditie wordt geschapen dat ook na het afstuderen degenen die de proceszijde van de bouw beoefenen, de band met deze Hogeschool zullen blijven onderhouden.

Dames en Heren,

Ik dank U dat U hier aanwezig hebt willen zijn om mij aan te horen over onderwerpen die mij in mijn relatie tot deze Hogeschool ter harte zijn gegaan.

U, collegae zowel van de Afdeling der Bouwkunde als van de andere Afdelingen, hartelijk dank voor Uw vriendschap en steun.

U, medewerkers, moet ik zeggen dat ik niet onder woorden kan brengen hoezeer ik genoten heb van onze samenwerking. Voor de hartelijke sfeer die daarbij heerste, ten zeerste dank.

U, oud-studenten, hebt mede vorm gegeven aan de studierichting Uitvoeringstechniek. Dank vooral ook voor de wijze waarop U dit hebt gedaan.

U, studenten in de doctoraalperiode, wil ik zeggen dat ik onze gesprekken zal missen.

Alle leden van de Hogeschoolgemeenschap wens ik op goed vaderlandse wijze: vaar wèl.